

## ΔΕΣΠΟΤΙΚΟ: ΜΙΑ ΝΗΣΙΔΑ ΓΕΜΑΤΗ ΚΟΥΡΟΥΣ

# Στο φως Κούροι που σμιλεύθηκαν στο περίφημο παριανό μάρμαρο



**Κ**ούρους που σμιλεύθηκαν στο περίφημο παριανό μάρμαρο φέρνει στο φως στο Δεσποτικό, τη νησίδα κοντά στην Αντίπαρο, ο αρχαιολόγος κ. Γιάννος Κουράγιος, ο οποίος ανασκάπτει από το 2001 ένα μεγάλο ιερό της Αρχαϊκής εποχής αφιερωμένο στον θεό Απόλλωνα.

Ο κορμός ενός Κούρου -από την απαρχή του λαϊμού ως τη μέση- που είχε τοποθετηθεί ανάποδα μέσα στο έδαφος, στο κατώφλι μίας θύρας προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως στηρίγματα της και σε άλλο τμήμα της ανασκαφής δύο μεγάλα κομμάτια ποδιού - κνήμη και φτέρνα - ενός άλλου αγάλματος, Κούρου επίσης τα οποία σώζονται σε εξαιρετική κατάσταση ήταν το εντυπωσιακό εύρημα της φετινής περιόδου, αν και όχι το μόνο. Το σημαντικό μάλιστα είναι ότι ο κορμός αυτός συνενώνεται με το κάτω μέρος Κούρου, που είχε αποκαλυφθεί εντοιχισμένος στον τοίχο ενός κτιρίου του ιερού το 2005. Ενώ πιθανότατα, όπως λέει ο κ. Κουράγιος στο ίδιο γλυπτό να ανήκει και το κεφάλι Κούρου, που είχε βρεθεί πέρυσι!

Αλλά για να αντιληφθεί κανείς καλύτερα αυτή τη «γλυπτοθήκη» στην οποία τείνει να εξελιχθεί το εξαιρετικής σημασίας ιερό του Δεσποτικού ως σημειωθεί ότι ως σήμερα έχουν έρθει στο φως περί τα 60 τμήματα γλυπτών, μεταξύ των οποίων πέντε κεφαλές Κούρων και μία μικρότερου μεγέθους που ανήκει σε Κόρη, περισσότεροι από δέκα κορμοί διαφόρων διαστάσεων και περί τις 30 βάσεις για αναθήματα (Κούρους ή αναθηματικούς κίονες). Και έπεται η συνέχεια.

Με βελόνι είχε αποκοπεί από το υπόλοιπο άγαλμα ο κορμός που βρέθηκε φέτος, είχε τοποθετηθεί ανάποδα

στο χώμα και πάνω του έγιναν δύο μολυβδοχομημένες εντορμίες για να στηριχθεί ο στροφείας της θύρας. Βρέθηκε άλλωστε σφηνωμένος με μαρμαρίνους λίθους για την καλύτερη στήριξη της ενώ βελόνι χρησιμοποιήθηκε για την πίσω επιφάνεια ώστε να εφάπτεται στη πλάκα του κατωφλιού, που ήταν από σχιστόλιθο.

Το σημαντικό όμως βρίσκεται αλλού: Παρά την απολέπιση που είχε γίνει στην επιφάνειά του, σώζεται ακόμη το ίχνος του χεριού του λυγισμένου πάνω στο θώρακα. Γιατί όπως λέει ο κ. Κουράγιος: «Αυτός ο τύπος Κούρων απαντάται μόνο στα παριανά εργαστήρια γλυπτικής του τέλους του π.Χ. αιώνα ενώ γενικότερα το λυγισμένο χέρι στο στήθος είναι όπως όλοι γνωρίζουμε χαρακτηριστικό γνώρισμα των αρχαϊκών Κορών». Να σημειωθεί μάλιστα ότι μόνον άλλα δύο γλυπτά με αυτή την ιδιαιτερότητα υπάρχουν, συγκεκριμένα ο Κούρος που βρίσκεται στην Carlsberg Glyptotek της Κοπεγχάγης και ακόμη ένα ημίεργο άγαλμα, το οποίο εκτίθεται στο Μουσείο της Πάρου και είχε προέλθει από τα αρχαία λατομεία του νησιού.

Το κτίσμα στο οποίο εντοπίστηκε ο κορμός είναι μικρό, έχει σχήμα ναού με πρόδομο, σηκό και άδυτο και βρίσκεται στη βορειοανατολική πλευρά του περιβόλου του ιερού. «Φαίνεται ότι κτίστηκε στην ύστερη Αρχαϊκή περίοδο, μετά τη βίαιη καταστροφή των αρχαϊκών Κούρων», λέει ο κ. Κουράγιος.

Γιατί όμως αυτή η καταστροφή; Όπως εξηγεί ο ίδιος «Πιστεύω ότι μπορεί να συνδέεται με τη διαμάχη μεταξύ Αθήνας και Πάρου, όταν ο Μιλτιάδης εστάλη να τιμωρήσει το νησί γιατί εμήδισε κατά τους Περσικούς

Πολέμους. Τότε καταστράφηκαν τα γλυπτά και ξαναχρησιμοποιήθηκαν ως οικοδομικό υλικό».

Άλλο ενδιαφέρον σημείο της φετινής ανασκαφής ήταν η αποκάλυψη ενός στυλοβάτη για κιονοστοιχία που κατασκευάστηκε γύρω στο 500 π.Χ. με επτά κίονες ύψους 3,80μ. Στο βάθος της θεμελίωσης του στυλοβάτη αποκαλύφθηκαν τα θραύσματα από το αριστερό πόδι αρχαϊκού κούρου φυσικού μεγέθους και εξαιρετικής γλυπτικής τα οποία «συνενώθηκαν» με το θραύσμα από τον μηρό ενός γλυπτού που είχε βρεθεί το 2005. Τέλος, δίπλα τους βρέθηκε και η βάση στην οποία στηριζόταν ένας άλλος μικρότερου μεγέθους Κούρος, πάνω στην οποία σώζονται τρία δάκτυλα του δεξιού ποδιού του.

Ενας τετράγωνος, μαρμαρίνος «βόθρος» τελετουργικού χαρακτήρα \_ εκεί έριχναν τις σπονδές στο θεό \_ ο οποίος χρονολογείται στην πρώιμη Αρχαϊκή εποχή βρέθηκε εξάλλου κάτω από το μεταγενέστερο πλακόστρωτο δάπεδο του εστιατορίου του ναού. Εξι διαφορετικές κατασκευαστικές φάσεις εντοπίστηκαν στη βόρεια πύλη του ιερού που θεωρείται ότι ήταν η αρχική είσοδος του. Και τέλος πληθώρα κεραμικής που χρονολογείται από την Γεωμετρική ως και την Αρχαϊκή εποχή ήρθαν επίσης στο φως επιβεβαιώνοντας ότι το ιερό λειτουργούσε ήδη από τα γεωμετρικά χρόνια.

Η αρχαία Πρεπέσινθος, όπως ήταν η ονομασία του Δεσποτικού κατά τις μαρτυρίες του Στράβωνος και του Πλίνου δεν υπήρξε μια τυχαία περίπτωση στο Αιγαίο. Ενωμένη κατά την αρχαιότητα με ένα άλλο (μικρότερο ακόμη) νησάκι, το Τσιμινθίρι - όπου άλλωστε επεκτείνονται τα αρχαιολογικά ευρήματα - , φιλοξένησε ένα σπουδαίο

ο λατρευτικό ιερό. Η θέση του ήταν στρατηγική, είχε καλά προστατευμένο λιμάνι, οπτική επαφή με τη Σίφνο προς τα δυτικά και με την Αντίπαρο προς τα ανατολικά και ήταν... κατάφυτο.

Θραύσματα αγγείων που βρέθηκαν επάνω στο νησί με τις επιγραφές «ΑΠΟΛΛΑ», «ΑΡΤΗΜΕ» ή «ΑΡΧΗΜΕ» επιβεβαιώνουν τη λατρεία του Απόλλωνα και της Αρτεμης (άλλωστε ιερά του Απόλλωνα υπήρχαν σε 22 νησιά). Εκεί έφθαναν οι προσκυνητές φέροντας μαζί τους αναθήματα: Ειδώλια και αντικείμενα κάθε είδους έχει φέρει στο φως ως σήμερα η ανασκαφή: πόρπες χάλκινες και ελεφαντοστέινες, χάντρες χρυσές, γυάλινες αλλά και απλώς λίθινες, σφραγιδολίθους από ημιπολύτιμους λίθους, αγαλματίδια από φαγεντιανή, αλάβαστρα και κορινθιακούς αρύβαλλους, ένα αβγό στρουθοκαμήλου, εγχειρίδια, ξίφη, υφαντικά βαριδιά, γεωργικά εργαλεία και πολλά χρηστικά αγγεία. Εντελώς ξεχωριστό εύρημα ωστόσο υπήρξε πριν από μερικά χρόνια το ειδώλιο μιας γυναίκας θεότητας δαίδαλικής τεχνοτροπίας (680-660 π. Χ.) που θεωρείται ότι ήταν το λατρευτικό άγαλμα του ιερού.

Στην ανασκαφή της ΚΑ΄ Εφορείας Αρχαιοτήτων υπό την διεύθυνση του κ. Κουράγιου συμμετείχαν και οι αρχαιολόγοι - μέλη της επιστημονικής ομάδας Κορνηλία Νταιφά, Σπύρος Πετρόπουλος, Θανάσης Γκαρόνης και φοιτητές από το Πανεπιστήμιο της Περούτζια. Παράλληλα, συνεχίστηκε για δεύτερη χρονιά η μελέτη του αρχιτεκτονικού υλικού και των δώδεκα κτιρίων από την αρχιτέκτονα, καθηγήτρια του Πολυτεχνείου του Μονάχου Δρ. Άνε Ονεσοργκ και την Δρ. Κατερίνα Παπαγιάννη. Το Ιδρύμα Ι. Λάτση και το Ιδρύμα Α. Π. Κανελοπούλου ήταν οι χορηγοί της ανασκαφής.